

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7So/4/2017
Identifikačné číslo spisu: 3013200112
Dátum vydania rozhodnutia: 28.06.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:3013200112.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Eriky Čanádyovej, v právnej veci navrhovateľa: P. L., bytom X. XX/XX-XX, F. W., zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Súkeníkom, Považská Bystrica, Stred 60/55, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, Bratislava, Ul. 29. augusta č. 8, o preskúmanie rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 15. decembra 2012 v spojení so zmenovým rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 12. augusta 2013, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 29. septembra 2016, č.k. 12Sd/43/2013-80, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 29. septembra 2016, č. k. 12Sd/43/2013-80, mení tak, že rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 15. decembra 2012 v spojení so zmenovým rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 12. augusta 2013, p o t v r d z u j e.

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

I.

Krajský súd v Trenčíne napadnutým rozsudkom z 29. septembra 2016, č.k. 12Sd/43/2013-80 zrušil podľa § 250j ods. 3 písm. a/ OSP rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 15. decembra 2012 v spojení so zmenovým rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 12. augusta 2013 a vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 15. decembra 2012 bolo rozhodnuté o povinnosti navrhovateľa vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok v celkovej sume 447,30 eur do 30 dní od doručenia rozhodnutia podľa § 236 ods. 1 písm. a/ a b/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 310/2006 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení). Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 12. augusta 2013 odporkyňa zmenila svoje rozhodnutie č. XXX XXX XXXX -I- z 15. decembra

2012 v časti jeho odôvodnenia.

Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že prvostupňové rozhodnutie z 12. septembra 2013, sp. zn. 12Sd 43/2013-40, v znení opravného uznesenia zo 16. decembra 2013, sp. zn. 12Sd 43/2013-48, bolo Najvyšším súdom Slovenskej republiky zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Krajský súd v súlade s usmernením odvolacieho súdu doplnil dokazovanie na posúdenie zákonných podmienok uvedených v ustanovení § 236 ods. 1 písm. a/ a písm. b/ zákona č. 461/2002 Z.z. o sociálnom poistení, podľa ktorého je príjemca dávky povinný vrátiť dávku, ak ju prijímal, hoci vedel alebo z okolností musel predpokladať, že sa vyplatila neprávom, alebo vo vyššej sume, ako patrí. Krajský súd opakovane vyhodnotil zistené skutočnosti a dospel k záveru, že v prejednávanej veci, dávku vdoveckého dôchodku navrhovateľ po celú dobu v dobrej viere a nevznikla mu povinnosť ju vrátiť. Dcéra navrhovateľa N. študovala na dennom štúdiu, na Masarykovej univerzite od 19. januára 2010 do 13. júna 2012, kedy ukončila túto školu magisterskou záverečnou skúškou a následne 1. augusta 2012 začala študovať na Univerzite of Kentucky v USA, kde študovala v odbore psychológia. Aj z potvrdenia Ministerstva školstva SR zo dňa 26.10.2012 vyplýva, že štúdium na Univerzite of Kentucky Lexington v USA je rovnocenné. Krajský súd dospel k záveru, že nebol doteraz jednoznačne preukázaný úmysel navrhovateľa, že by poberal neprávom uvedenú dávku v zmysle § 236 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, preto napadnuté rozhodnutie odporkyne ako predčasne vydané vyhodnotil za nesprávne, vychádzajúce z nesprávneho správneho posúdenia veci, preto ho zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. a/ OSP a vec vrátil odporkyňi na ďalšie konanie. Konštatoval, že dokazovanie v predmetnej veci je nad rámec dokazovania vykonávacieho konania pred prvostupňovým súdom v konaní o preskúmanie rozhodnutia odporkyne.

O náhrade trov konania krajský súd rozhodol tak, že podľa výsledku úspešnému navrhovateľovi priznal náhradu trov konania v sume 572,96 eur, ktorú je odporkyňa povinná zaplatiť do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

II.

Proti rozsudku krajského súdu podala odporkyňa odvolanie namietajúc jeho nezákonnosť. Rozsudok krajského súdu žiadala zmeniť a preskúmané rozhodnutia potvrdiť ako vecne správne a zákonné a navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznať. Poukázala na vykonané dokazovanie, z ktorého zistila, že navrhovateľ včas neohlásil skutočnosť, že jeho dcéra N., nar. XX. apríla XXXX, ukončila vysokoškolské štúdium II. stupňa na Masarykovej univerzite v Brne dňom 13. júna 2012, hoci tak mal podľa § 227 ods. 3 zákona o sociálnom poistení urobiť do ôsmich dní odo dňa vykonania magisterskej skúšky, t.j. od dňa 13. júna 2012. Vdovecký dôchodok sa preto vyplácal v dobe od 20. júna 2012 do 19. januára 2013 v sume 63,90 eur mesačne, v celkovej sume 447,30 eur, hoci nepatril. Nakoľko dcéra navrhovateľa N. prestala byť nezaopatreným dieťaťom vykonaním magisterskej skúšky dňa 13. júna 2012. Odporkyňa zároveň poukázala na skutočnosť, že hoci dcéra navrhovateľa N. pokračovala v štúdiu na University of Kentucky v USA, a toto štúdium podľa potvrdenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky zo dňa 26. októbra 2012, doručeného odporkyňi dňa 28. novembra 2012, považuje za rovnocenné štúdium na vysokej škole v Slovenskej republike, ktoré sa uskutočňuje v zmysle zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov, nie je z dôvodu tohto ďalšieho štúdia naďalej nezaopatreným dieťaťom, ale v súlade s § 9 ods. 3 písm. a/ zákona o sociálnom poistení už status nezaopatreného dieťaťa nemá, nakoľko už získala vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a bol jej priznaný akademický titul podľa osobitného predpisu. Navrhovateľ bol o podmienkach nezaopatrenosti dieťaťa podľa § 9 zákona o sociálnom poistení, ako aj o tom, čo sa považuje za sústavnú prípravu na povolanie, poučený. V potvrdení o štúdiu na Masarykovej univerzite zo dňa 20. septembra 2011, kde je uvedené, že „za nezaopatrené dieťa sa nepovažuje dieťa, ktoré sa sústavne pripravuje na budúce povolanie štúdiom, ak už skončilo jedno vysokoškolské štúdium a bol mu priznaný akademický titul“. Navrhovateľ teda vedel alebo z týchto okolností musel predpokladať, že dňom ukončenia vysokoškolského štúdia II. stupňa jeho dcéra N. prestala byť nezaopatreným dieťaťom v zmysle § 9 ods. 3 písm. a/ zákona o sociálnom poistení a tým navrhovateľ prestal splňať podmienky nároku na vdovecký dôchodok. Sám teda vedel alebo z týchto okolností musel predpokladať, že

vdovecký dôchodok bol za obdobie od 20. júna 2012 do 19. januára 2013 v celkovej sume 447,30 eur vylatený neprávom. Zároveň odporkyňa poukázala aj na uznesenie Krajského súdu v Trenčíne č.k. 12Sd/29/2013-32 zo dňa 12. septembra 2012 o odňatí sirotského a odňatí vdoveckého dôchodku zastavené z dôvodu, že navrhovateľ na pojednávaní dňa 12. septembra 2013 vzal svoj návrh na preskúmanie oboch rozhodnutí späť v celom rozsahu, čím potvrdil skutočnosť, že jeho dcéra N. prestala spĺňať podmienku nezaopatrenosti dieťaťa. Záverom konštatovala, že zo znenia § 236 zákona o sociálnom poistení nevyplýva, že pri poberaní dôchodkovej dávky neprávom vyplatenej, sa vyžaduje preukázanie úmyslu. Zodpovednosť za nesplnenie povinnosti uloženej zákonom je zodpovednosťou objektívnou a pokiaľ vznik preplatku bol spôsobený nesplnením uloženej povinnosti, nie je potrebné skúmať, či bol príjemca dávky pri jej prijímaní nedobromyseľný alebo prípadne inak vedome spôsobil vznik preplatku.

III.

Vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľ považoval rozsudok krajského súdu za vecne správny. Rozhodnutie o povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú dávku spolu so zmenovým rozhodnutím považoval za zmatečné z dôvodu, že v ich odôvodnení absentujú skutočnosti, ktoré boli podkladom na rozhodnutie, úvahy, ktorými bola odporkyňa vedená pri hodnotení dôkazov a použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovala. Tvrdil, že aplikáciu ustanovenia § 236 ods. 1 písm. a/ a b/ zákona o sociálnom poistení vylučujú tiež skutočnosť, ktoré navrhovateľ uviedol vo svojom návrhu ako aj počas konania pred súdom prvého stupňa. Z nich je zrejmé, že si vždy splnil povinnosti voči odporkyňi, pričom jej predložil všetky doklady bezodkladne po tom, ako ich mal k dispozícii. Odporkyňa i po obdržaní týchto dokladov pokračovala vo vyplácaní vdoveckého dôchodku navrhovateľovi.

IV.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolanie odporkyne je dôvodné.

Podľa § 491 ods. 1, 2 zák. č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona, ak by boli v neprospech žalobcu, ak je ním fyzická osoba alebo právnická osoba.

Podľa § 492 ods. 2 SSP odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Predmetom súdneho konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o povinnosti vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok.

Medzi účastníkmi konania je sporné posúdenie právnej otázky povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú dávku vdoveckého dôchodku.

Podľa § 236 ods. 1 písm. a/ a b/ zákona o sociálnom poistení (v znení účinnom do 31. decembra 2017) príjemca dávky je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého mu nepatrila alebo nepatrila v poskytovanej sume, ak

a) nesplnil povinnosť uloženú týmto zákonom,

b) prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila, alebo;

Podľa § 9 ods. 3 písm. b/ zákona o sociálnom poistení, nezaopatrené dieťa nie je dieťa, ktoré sa sústavne pripravuje na povolanie štúdiom, ak už získalo vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a bol mu priznaný akademický titul podľa osobitného predpisu.

Podľa § 10 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, sústavná príprava na povolanie podľa tohto zákona je štúdium na strednej škole po skončení povinnej školskej dochádzky alebo štúdium na vysokej škole do získania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa.

Podľa § 227 ods. 3 prvá a druhá veta zákona o sociálnom poistení, poistenec je povinný príslušnej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne preukázať skutočnosť rozhodujúce na vznik nároku na dávku, trvanie nároku na dávku, zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu. Prijemca dávky je povinný do ôsmich dní oznámiť príslušnej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne zmenu v skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na dávku, zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu.

Z obsahu spisov a z vykonaného dokazovania vyplýva, že dcéra navrhovateľa N. bola podľa § 9 ods. 3 zákona o sociálnom poistení nezaopatreným dieťaťom do ukončenia štúdia II. stupňa magisterského štúdia na Masarykovej univerzite v Brne, t.j. do získania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa dňa 13. júna 2012, t.j. do získania akademického titulu podľa osobitného predpisu. Ďalej bolo z vykonaného dokazovania preukázané, že dcéra N. po získaní vysokoškolského vzdelania druhého stupňa pokračovala v štúdiu v odbore psychológia na Univerzite of Kentucky v USA. K posúdeniu zákonnej podmienky vyplývajúcej z ustanovenia § 236 ods. 1 písm. a/ a b/ zákona o sociálnom poistení bolo úlohou odporkyne ako aj súdov posúdiť v prvom rade otázku nezaopatrenosti dcéry N. ktorá dňa 13. júna 2012 získala vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a bol jej priznaný akademický titul podľa osobitného predpisu a následne otázku povinnosti navrhovateľa vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok.

Medzi účastníkmi konania tak nebolo sporné, že odporkyňa samostatnými rozhodnutiami (ktorých zákonnosť nebola predmetom preskúmania súdom v tomto konaní) rozhodla o odňatí vdoveckého dôchodku a rozhodla aj o odňatí sirotského dôchodku dcéry N.. Napriek tomu, že navrhovateľ žiadal preskúmať aj tieto rozhodnutia, na pojednávaní na Krajskom súde v Trenčíne dňa 12. septembra 2013 vzal svoj návrh na preskúmanie oboch rozhodnutí späť v celom rozsahu. Tak, ako to poznamenala aj odporkyňa v odvolaní proti rozsudku krajského súdu, týmto prejavom vôle potvrdil skutočnosť, že dcéra N. dňom 12. júna 2012 prestala splňať podmienku nezaopatrenosti dieťaťa.

Čo sa týka prijímania dávky alebo jej časti, hoci navrhovateľ vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila, tak podľa odvolacieho súdu bola aj táto podmienka uvedená v § 236 ods. 1 písm. a/ a b/ odporkyňou správne posúdená. Odvolací súd je toho názoru, že v zmysle vyššie uvedenej podmienky, bolo u navrhovateľa dané zavinenie v tom zmysle, že prijímal dávku, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom. V potvrdení o štúdiu na Masarykovej univerzite zo dňa 20. septembra 2011, kde je uvedené, že „za nezaopatrené dieťa sa nepovažuje dieťa, ktoré sa sústavne pripravuje na budúce povolanie štúdiom, ak už skončilo jedno vysokoškolské štúdium a bol mu priznaný akademický titul“, navrhovateľ bol poučený o podmienkach trvania nezaopatrenosti dieťaťa ako aj sústavnej príprave dieťaťa na budúce povolanie, t. j. vedel alebo z týchto okolností musel predpokladať, že dňom ukončenia vysokoškolského štúdia II. stupňa jeho dcéra prestala byť nezaopatreným dieťaťom v zmysle § 9 ods. 3 písm. a/ zákona o sociálnom poistení a tým prestala splňať podmienky nároku na sirotsky dôchodok a on na vdovecký dôchodok. Vdovecký dôchodok tak bol za obdobie od 20. júna 2012 do 19. januára 2013 vyplatený neprávom. Celkovú sumu takto vyplateného vdoveckého dôchodku navrhovateľ nenamietal. V tomto prípade neobstojí ani navrhovateľovo tvrdenie, že o tejto skutočnosti nevedel a bol v dobrej viere, že keď jeho dcéra študuje na doktorandskom stupni, považuje sa stále za nezaopatrené dieťa, pretože vzhľadom na vyššie uvedené, navrhovateľ musel mať o tom vedomosť alebo mal to z okolností predpokladať, resp., ak vzhľadom na

svoju ľahkováŕnosť (nedbanlivosť) o tom vedomosť nemal alebo to nepredpokladal, je takéto tvrdenie navrhovateľa bezpredmetné.

Odvolačí súd sa stotoŕnil so zistením a právnym posúdením preskúmaného rozhodnutia č. XXX XXX XXXX X-I. zo dňa 15. decembra 2012 v spojení so zmenovým rozhodnutím odporkyne č. XXX XXX XXXX X-I. zo dňa 12. augusta 2013 o povinnosti vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok.

V súvislosti s vyjadrením k odvolaniu proti rozsudku krajského súdu odvolací súd poznamenáva, ŕe navrhovateľ si vo svojich tvrdeniach odporuje. Z obsahu návrhu na preskúmanie rozhodnutia vyplýva jeho tvrdenie o predložení potvrdenia o dlŕke absolvovaného magisterského štúdia, potvrdenie o štúdiu na University of Kentucky a rozhodnutie Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu SR, ktoré zaslal odporkyni bezodkladne po tom, ako mu boli doručené a mohol s nimi disponovať. Ďalej tvrdil, ŕe z nich jednoznačne vyplýva, ŕe dcéra N. L. „i v súčasnosti pripravuje na budúce povolanie, preto má za to, ŕe má nárok na vdovecký dôchodok“. Vo svojich rozhodnutiach, ktoré boli predmetom preskúmania, odporkyňa odôvodnila, prečo dospela k záveru, ŕe dcéra navrhovateľa N. odkedy nespĺňa podmienky nezaopatrenosti podľa § 9 zákona o sociálnom poistení a uviedla tým aj dôvod, pre ktorý rozhodla o povinnosti navrhovateľa vrátiť neprávom vyplatenú dávku vdoveckého dôchodku, a za ktoré obdobie.

To, ŕe odporkyňa sa dozvedela o dôvode na zastavenie výplat a poukazovala platby vdoveckého dôchodku ešte aj po 28. novembri 2012, kedy jej navrhovateľ oznámil, ŕe jeho dcéra N. ukončila vysokoškolské štúdium II. stupňa na Masarykovej univerzite v Brne dňom 13. júna 2012, hoci tak mal podľa § 227 ods. 3 zákona o sociálnom poistení urobiť do ôsmych dní odo dňa vykonania magisterskej skúšky, t.j. od dňa 13. júna 2012, vzhľadom na vyššie uvedený záver, ŕe navrhovateľ vedel, resp. musel z okolností predpokladať, ŕe vdovecký dôchodok od 13. júna 2012 mu nepatrí, nezbavuje navrhovateľa povinnosti vrátiť neprávom vyplatené sumy na dôchodku.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rovnako dospel k záveru, ŕe rozhodnutia odporkyne sú v súlade so zákonom č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z.z., a preto rozsudok krajského súdu zmenil podľa § 246c ods. 1, § 220 OSP a § 491 ods. 1, 2 a § 492 ods. 2 SSP a preskúmané rozhodnutia odporkyne podľa § 250q ods. 2 OSP, ako vecne správne potvrdil.

Podľa § 250k ods. 1 veta prvá OSP, ak mal ŕalobca úspech celkom alebo sčasti, súd mu proti ŕalovanému prizná právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu trov konania.

O trovách konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 a § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 491 ods. 1, 2 SSP tak, ŕe neúspešnému navrhovateľovi nepriznal náhradu trov právneho zastúpenia.

Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v danej veci rozhodol pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.